

Phương tiện dạy học – công cụ của giáo dục hiện đại trong trường học hiện nay

Nguyễn Bích Hạnh*

*Học viện Hành chính Quốc gia

Received: 02/7/2024; Accepted: 6/7/2024; Published: 12/7/2024

Abstract: Modern education is a trend that countries around the world are heading towards, and Vietnam is no exception to this trend. Modern education has been and is being introduced at various levels and grades to cultivate critical thinking, life skills, values education, analytical skills, and decision-making skills of learners. The article discusses current teaching methods to contribute to the success of lessons that educational levels are currently applying to make lessons interesting for students.

Keywords: Schools, teaching tools, modern education.

1. Tầm quan trọng của giáo dục hiện đại

Giáo dục hiện đại rất quan trọng đối với sự phát triển cá nhân và xã hội. Nó trang bị kiến thức và kỹ năng để phát triển khả năng của mỗi cá nhân, nhằm khơi gợi tư duy phản biện: Khuyến khích giải quyết vấn đề và ra quyết định; các kỹ năng công nghệ để chuẩn bị hành trang cho thời đại số; nhận thức toàn cầu nhằm thúc đẩy sự hiểu biết về các nền văn hóa đa dạng; có cơ hội nghề nghiệp mở ra cánh cửa đến với triển vọng việc làm tốt hơn; thực hiện mục tiêu học tập suốt đời.

Các trường ngày nay đã hướng tới tiếp cận những phương tiện dạy học mới. Việc tích hợp công nghệ là không thể thiếu đối với dạy và học. Thiết bị công nghệ trong giáo dục là máy tính, máy tính bảng và điện thoại di động. Trong quá trình dạy học, giáo viên (GV) kết hợp công nghệ vào giáo dục để có thể tiếp cận nhiều tài liệu học tập hơn nhằm đáp ứng nhu cầu của học sinh (HS).

a. Mục đích của giáo dục hiện đại nhằm:

- Một là, nuôi dưỡng các kỹ năng thiết yếu, tư duy phản biện, kỹ năng ra quyết định và năng lực phân tích ở HS.

- Hai là, tạo điều kiện cho HS có cách tiếp cận tích cực đối với sự đa dạng, hòa nhập, tư duy và tinh thần trách nhiệm.

- Ba là, tạo ra một quá trình học tập thú vị và hấp dẫn.

- Bốn là, kết hợp công nghệ giáo dục để biến môi trường học tập trở nên mang tính trải nghiệm hơn, tập trung chủ yếu vào các ứng dụng thực tế từ lý thuyết đã học.

- Năm là, xây dựng mối quan hệ bình đẳng giữa GV và HS, nuôi dưỡng sự sáng tạo của HS và dạy HS

cách tìm hiểu và đặt câu hỏi thay vì cách tiếp cận thụ động truyền thống.

b. Những lợi ích khi triển khai hoạt động giáo dục hiện đại:

- Trải nghiệm học tập được nâng cao: Các công cụ như bảng trắng tương tác và ứng dụng giáo dục giúp việc học trở nên hấp dẫn và thú vị hơn.

- Học tập cá nhân hóa: Với các công cụ như bài kiểm tra trực tuyến và phần mềm học tập thích ứng, GV có thể điều chỉnh bài học để đáp ứng nhu cầu của từng HS.

- Truy cập thông tin dễ dàng: Internet và thư viện số cung cấp cho HS một lượng thông tin khổng lồ ngay trong tầm tay.

- Cơ hội hợp tác: Các nền tảng như Google Classroom cho phép HS hợp tác thực hiện các dự án theo thời gian thực, bồi dưỡng kỹ năng làm việc nhóm.

- Chuẩn bị cho tương lai: Việc tiếp xúc với công nghệ trong lớp học giúp HS có sự trải nghiệm và tích lũy kiến thức để HS có thể vận dụng vào thực tiễn.

2. Một số phương tiện dạy học hiện đại

2.1. Bảng thông minh: SMARTboard là bảng trắng tương tác cho phép viết và di chuyển mọi thứ bằng cách chạm vào. Nó thường được kết nối với máy tính và hoạt động như một tấm gương màn hình máy tính để tối đa hóa tầm nhìn cho HS. Chúng thường đi kèm với bút chuyên dụng để viết nên rất tiện lợi cho GV. SMARTboard hiện có thể hoạt động đồng thời; nói cách khác, GV và HS có thể cùng sử dụng để làm một câu hỏi tốt hơn. Bảng thông minh SMARTboard có thể thúc đẩy sự tham gia của HS trong lớp học, giúp HS tỉnh táo hơn và tham gia tích cực vào việc học trên lớp. GV có thể kết hợp việc học thông qua

trò chơi bằng cách sử dụng SMARTboard để thực hiện các hoạt động nhóm, hỗ trợ học tập bổ sung hoặc phát video đồng thời làm nổi bật các yếu tố chính của bài học.

2.2. Sách giáo khoa kỹ thuật số: Sách giáo khoa kỹ thuật số hoặc sách giáo khoa điện tử là phiên bản kỹ thuật số tương đương với sách giáo khoa vật lý thường được sử dụng trong các lớp học trực tuyến hoặc kết hợp. GV thường kết hợp sách giáo khoa kỹ thuật số thay thế cho sách giáo khoa truyền thống vì chúng tiện lợi hơn, do đó HS không phải mang theo những cuốn sách nặng đến lớp mỗi ngày, nó giúp HS tương tác hơn với tài liệu học tập được thuận lợi. Các trường học cũng bắt đầu quan tâm đến sách giáo khoa điện tử để cắt giảm giá sách giáo khoa và tạo điều kiện thuận lợi cho quá trình chuyển đổi số của trường. Các trường có thể giảm đáng kể cho tài liệu học tập vì có thể chọn thuê hoặc mua sách giáo khoa. Các trang web của nhà xuất bản cũng thường có demo để xem nhanh nội dung của sách. Do đó, khi mua thiết bị công nghệ giáo dục cần nghĩ đến sách giáo khoa kỹ thuật số và lợi ích mà chúng mang lại cho nhà trường và GV.

2.3. Máy chiếu: Máy chiếu là sản phẩm khá hữu ích cho các lớp học của trường. Trước hết, HS có thể xem bài thuyết trình của GV theo cách phóng to và rõ hơn. HS có thể thực hiện các bài thuyết trình trên lớp hiệu quả hơn. Đối với GV, máy chiếu có thể là một công cụ hữu hiệu để tích hợp công nghệ giáo dục vào lớp học. Ví dụ, họ sẽ tận dụng tốt hơn thời gian học khi các bài thuyết trình được chuẩn bị trước bài học. GV cũng có thể bắt đầu trò chơi hóa bài học vì máy chiếu chia sẻ về cơ bản mọi thứ từ màn hình máy tính. Máy chiếu là công cụ để tích hợp phương pháp học tập kết hợp vào lớp học, nơi công nghệ có thể được sử dụng cho nhiều kỹ thuật học tập khác nhau như học tập cộng tác, học tập theo trò chơi, học tập theo nhóm hoặc học tập theo dự án.

2.4. Máy tính xách tay và/hoặc máy tính bảng: Máy tính xách tay hoặc máy tính là một trong những thiết bị dạy học quan trọng nhất mà trường học có thể thực hiện để tích hợp công nghệ giáo dục vào lớp học. Chúng là cơ sở của bất kỳ phương tiện kỹ thuật số nào được đưa vào lớp học. GV thường thực hiện tất cả các công việc học tập và nghiên cứu trên máy tính. Ngoài ra, việc có máy tính xách tay cho HS trong lớp học sẽ là một bổ sung tuyệt vời cho thiết bị lớp học vì GV sẽ có thể giao tiếp trực tiếp và hiệu quả với HS. Máy tính xách tay có thể là công cụ thiết yếu để duy

trì sự tập trung và tương tác của HS với tài liệu học tập. Đây là cơ sở để dạy HS các kỹ năng quan trọng như CNTT, ra quyết định và tự học. Khả năng học tập về cơ bản là vô hạn khi có máy tính xách tay hoặc máy tính bảng được tích hợp vào lớp học; GV có thể tích hợp trò chơi và hoạt động nhóm trực tuyến, đưa HS đi tham quan ảo hoặc thậm chí sử dụng bài học thực tế ảo (VR).

2.5. Tai nghe: Tai nghe có thể là một thiết bị dạy học giá trị mà một trường học có thể mua để sở hữu những tiện ích giá trị. Chúng có thể sử dụng cho các hoạt động nghe, bài tập nói hoặc chỉ đơn giản là xem phim giáo dục. Chúng sẽ cho phép HS, đặc biệt là những em nhỏ, tập trung vào nhiệm vụ được giao tại thời điểm đó và loại bỏ mọi khả năng mất tập trung nhất là các bài học ngoại ngữ.

2.6. Kết nối mạng Internet: Trên thực tế, việc kết nối với Internet trong lớp học mang lại nhiều lợi ích cho cả GV và HS. Có kết nối internet tốt trong toàn trường là một phần không thể thiếu của giáo dục ngày nay. Ví dụ, nếu trường có hợp đồng với nhà cung cấp Phần mềm Quản lý học tập, internet sẽ là một khoản mua sắm thiết yếu. Nó sẽ đơn giản hóa các nhiệm vụ học tập và thao tác của GV trong và ngoài lớp học. Internet cũng có thể đơn giản hóa việc học kết hợp trong lớp học, nơi công nghệ là cốt lõi của sự hiểu biết và ghi nhớ của HS. Ngoài ra, nếu GV giao các hoạt động nhóm cho lớp, HS có thể sử dụng Internet để tự nghiên cứu và trao đổi thông tin.

2.7. Công cụ công nghệ giáo dục sử dụng trong lớp học: Ngoài thiết bị công nghệ giáo dục, GV trong trường có thể hưởng lợi từ việc kết hợp các công cụ công nghệ giáo dục. Các công cụ này có thể bao gồm từ ứng dụng và trang web đến các nguồn tài nguyên giảng dạy hữu ích.

2.8. Bản tóm tắt: Ngày nay, các GV phải theo kịp các phương tiện giảng dạy hiện đại có sẵn và lựa chọn các phương tiện phù hợp với HS và đồng thời phải phù hợp nhất để truyền đạt bài học. Với các bản tóm tắt bài học trước giúp cho người dạy có định hướng và HS tiếp thu bài được tốt, nhiều phương tiện giảng dạy hiện đại khác nhau đã được giải thích ngắn gọn, dễ hiểu. Việc sử dụng các phương tiện giảng dạy này chắc chắn sẽ tăng cường việc học được hiệu quả hơn.

2.9. Phim tài liệu và phim ảnh cũng được sử dụng làm phương tiện giảng dạy: Phim tài liệu được định nghĩa là phim điện ảnh phi hư cấu có nội dung sáng tạo về các chủ đề văn hóa, nghệ thuật, lịch sử, xã hội, kinh tế hoặc các chủ đề khác. Phim có thể được quay

trong bối cảnh thực tế hoặc có thể sử dụng tái hiện một phần, hoạt hình tĩnh, chuyển động chậm hoặc các kỹ thuật khác, miễn là tập trung vào nội dung thực tế chứ không phải hư cấu. Phim ngắn được định nghĩa là phim điện ảnh có thời lượng chạy không quá 30 phút. Phim tài liệu và phim ảnh là phương tiện hướng dẫn hỗ trợ GV truyền tải thông tin thực tế, nâng cao kỹ năng, thay đổi thái độ và phát triển sự hiểu biết về các vấn đề và chương trình cụ thể có liên quan đến HS. Phim tài liệu và phim ảnh làm rõ các khái niệm và giúp ghi nhớ kiến thức đã học. Chúng có thể được sử dụng để mô tả lịch sử cuộc đời của các nhà lãnh đạo, con người ở nhiều nơi khác nhau, động vật, hành tinh, khám phá khoa học... Phim và phim tài liệu thu hút cảm xúc của HS và chắc chắn có ảnh hưởng đến HS.

Khi sử dụng phim tài liệu và phim làm phương tiện giảng dạy, người hướng dẫn phải chú ý những điều sau:

- Phương pháp trình chiếu. Mọi sự sắp xếp cần thiết cho máy chiếu, người vận hành, địa điểm phù hợp... đều phải được thực hiện trước. Ngày, giờ chiếu phim phải được thông báo trước để HS chủ động và sẵn sàng cho giờ học.

- Phim nên được lựa chọn theo nhu cầu và sở thích của HS phải có nội dung gắn với bài học.

- Sau khi phim được chiếu, cần có những câu hỏi, bình luận và thảo luận về vấn đề nghiên cứu. Chỉ khi đó việc học mới được nâng cao và mang lại hiệu quả.

2.10. Phát thanh và truyền hình cũng là phương tiện giảng dạy hiện đại: Hiện nay, một số đài phát thanh bao gồm FM và Đài phát thanh cộng đồng thường xuyên sản xuất các tập phim cho cộng đồng toàn xã hội, bao gồm tất cả các trường ở đồng bằng và miền núi. Dựa trên nhiều thí nghiệm và nghiên cứu, các chương trình phát sóng đã được thực hiện một cách khả thi để các thông điệp của chương trình phát sóng đến được với những HS tại các những nơi khi không có sự hỗ trợ cần thiết từ các GV. Việc nghe chương trình phát sóng thông qua các vở kịch, lời kể chuyện, trình bày nhạc cổ điển, nhạc không lời và nhạc nhẹ giúp hướng tới sự phát triển hài hòa của HS và giúp họ trở thành người có ích cho xã hội. Không giống như phát thanh chỉ truyền âm thanh, truyền hình có thêm lợi thế là tất cả các trải nghiệm thị giác trở nên năng động và có ý nghĩa hơn nhờ chuyển động và âm thanh liên quan đến trải nghiệm thị giác. Vai trò của truyền hình trong giáo dục người

lớn tương tự như vai trò của phát thanh ở nhiều khía cạnh. Truyền thông qua truyền hình có hiệu quả vì nó có thể mang lại các cuộc trình diễn và tài liệu nghe nhìn rất hay đến trung tâm giáo dục người lớn hoặc lớp học. Truyền hình có thể vừa mang tính hướng dẫn vừa mang tính truyền thông để truyền tải những điều tốt đẹp và những giá trị đạo đức nhân văn cho mọi đối tượng.

3. Kết luận

Có thể nói, khi sử dụng giáo án điện tử vào những môn học, tiết dạy phù hợp, bài giảng của GV có tính trực quan hơn. Những hình ảnh, đoạn video clip, đoạn nhạc xen ngang làm cho giờ học trở nên sinh động, có khả năng cuốn hút, tạo hứng thú cho HS.

Nhằm hướng tới mục tiêu hiện đại hóa giáo dục, bắt kịp với xu thế của thời đại, việc đẩy mạnh ứng dụng CNTT, sử dụng các trang thiết bị dạy học tiên tiến vào quá trình giảng dạy và học tập là một chủ trương đúng đắn, để các cơ sở giáo dục trong nước bắt nhịp kịp với xu thế giáo dục hiện đại trên thế giới. Tuy nhiên, để đạt hiệu quả cao, cần có sự vận dụng sáng tạo, linh hoạt, phù hợp, căn cứ trên điều kiện thực tế của từng trường học. GV cũng cần sử dụng hài hòa giữa phương pháp giảng dạy truyền thống và hiện đại không nên lạm dụng quá vào thiết bị hiện đại sẽ dẫn đến phản tác dụng. GV cần phải cập nhật kiến thức, phải thay đổi chiến lược giảng dạy của mình theo nhu cầu của thời đại và phải có chọn lọc trong việc lựa chọn phương tiện giảng dạy phù hợp với bài học và môn học mà họ dạy cho phù hợp. Tuy nhiên, cho dù công nghệ có hiện đại thì những bài giảng của GV vẫn là then chốt không thể thay thế được, các phương tiện hiện đại chỉ là công cụ hỗ trợ bài giảng để giờ học được hiệu quả hơn.

Tài liệu tham khảo

[1]. Lê Thị Chinh, Ngô Phước Đức, Lê Thị Thanh Hồng (2009), *Tài liệu bồi dưỡng nghiệp vụ thư viện trường phổ thông*, Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.

[2]. Bernhard (2002), *P. School Libraries: A learning Environment in Transformation*, School Library: today and tomorrow, UK: IFLA, tr.19-20.

[3]. MacDonell, Colleen (2010), *Essential documents for school libraries*, Santa Barbara, Calif, Linworth.

[4]. <http://tthanphu.phoyen.edu.vn/Article/News/su-dung-thiet-bi-day-hoc-hien-dai-trong-gio-len-lop.html>

[5]. <https://www.viewsonic.com/library/vi/giaoduc/thiet-bi-day-hoc-online/>